

PER UN *DICCIONARI CATALÀ DE CINEMA, TELEVISIÓ I VÍDEO*

JOAQUIM ROMAGUERA I RAMIÓ
TOMÀS PLADEVALL I FONTANET
EUGENI BONET I ALBERO
JORDI ARTIGAS I CANDELA

Amb aquestes línies us volem donar a conèixer els trets essencials d'un treball terminològic en curs, referit a un àrea cabdal de la comunicació avui en dia: l'àrea dels mitjans àudio-visuals. Aquest treball, que encetàrem ara fa uns tres anys, ha arribat suara a un moment crucial en què ens disposem a donar-li una nova embranzida. Tractant-se d'un projecte força ambiciós per la vastitud del lèxic que pretenem abastar, el procés de dur-lo a terme ha esdevingut llarg, sinuós i més lent del que nosaltres voldríem. Però tenim, d'altra banda, la il·lusió de portar endavant una obra de consulta que creiem molt necessària, ja que, tot i l'àmplia utilització actual d'aquesta terminologia, no es disposa encara d'un inventari prou complet i fiable en la nostra llengua.

Aquesta obra, que esperem poder lliurar a la impremta en un futur no massa llunyà, la intitulem i caracteritzem com a *Diccionari català de cinema, televisió i vídeo*, amb entrades i definicions en la nostra llengua, i equivalències i entrades inverses en castellà, francès i anglès, on es vol aplegar, d'una manera gairebé exhaustiva, la terminologia especialitzada i d'argot tant el professional com el de les expressions més populars que s'usa en el món de l'àudio-visual i, més en particular, en els tres camps principals (avui dia prou engalzats) del cinema, la televisió i el vídeo, als quals s'han d'afegir altres tecnologies àudio-visuals afins.

Per a aplegar totes aquestes veus, a més d'aportar els nostres propis coneixements, hem de consultar un extens ventall de fonts orals i escrites en els diferents camps tractats, en els seus vessants professional, industrial i artístic, i tenim en compte els diferents usos i accepcions que poden tenir determinats mots o expressions. Això comportarà, per tant, que haurem de consultar, a més, diversos professionals, empreses i experts dels diferents sectors, i acostar-nos

a tots aquells qui, per la seva feina, utilitzen diàriament aquest llenguatge específic, sigui d'una manera oral o escrita. I a la vegada, confiem que ells seran els primers a trobar en aquest diccionari una operativa obra de consulta.

Pel que fa als destinataris d'aquest diccionari, primer de tot seran els professionals i els que s'inicien en l'àudio-visual; les empreses, institucions i persones directament implicades en les diferents branques i mitjans: tècnics i crítics, ensenyants i estudiants, estudiosos i afeccionats, periodistes redactors, etc. A més, considerem que serà una eina molt útil en molts altres àmbits d'estudi i activitat, i també per als qui es dediquen a la traducció.

El nombre de les entrades principals, en català, a hores d'ara ja estem convençuts que no serà inferior a vuit mil, incloent-hi les entrades compostes, les sigles i els acrònims. Per a cada terme es consignarà la seva categoria gramatical i, quan s'escaigui, els sinònims complementaris i les remissions (les quals podran remetre el lector cap a un terme considerat preferent o cap a un amb el mateix nivell de preferència). Al costat, es transcriuran les equivalències en les altres llengües abans esmentades: espanyol, francès, anglès (en aquest darrer cas, tot distingint algunes varietats vigents a la Gran Bretanya o als Estats Units).

D'altra banda, no volem limitar-nos a recollir un simple llistat de termes i les seves equivalències, sinó que ens hem proposat d'afegir-hi unes definicions concises però suficientment explicatives de cada concepte. Les definicions, ben precises i clares, inclouran en alguns casos notes annexes; per exemple, alguns ètims, dates, exemples il·lustratius, etc. Quan sigui convenient, es remarcaran, així mateix, aquelles accepcions que siguin pròpies d'un determinat camp.

Finalment, en tres apartats annexos, consecutius, es trobaran llistes de les entrades terminològiques inverses: castellà-català, francès-català, anglès-català. I els mots que no tenen equivalència en la nostra llengua aniran acompanyats d'una breu definició o nota explicativa.

Descrites les intencions i les característiques que hem previst per a l'obra que ha de resultar-ne, exposem breument l'historial i les previsions del projecte; les fases acomplertes, el punt en què ens trobem i les fases i passes que ens manquen de realitzar.

El projecte, que iniciaren Joaquim Romaguera i Tomàs Pladevall, en decidir sumar esforços després d'anteriors iniciatives i experiències

separadament en aquesta mateixa línia, fou sotmès primerament a la consideració de l'Institut del Cinema Català, del qual s'obtingué una petita ajuda econòmica per a endegar la fase preparatòria. Es procedí, així, a la recerca i adquisició d'obres de consulta; a reunir i classificar les fonts bibliogràfiques pertinents, en especial, diccionaris o vocabularis especialitzats en diferents llengües. I, tot seguit, a formular els criteris bàsics i a redactar algunes primeres veus, i també a elaborar un model de base de dades (tot adaptant un programa informàtic dels més corrents en el segment dels ordinadors personals), organitzat en diferents camps entrades, definicions, equivalències, notes i claus de treball, i amb les corresponents possibilitats d'indexació inversa de les entrades per les seves equivalències en altres llengües.

En les dues fases següents (1990-1991) es van obtenir sengles ajuts del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (Direcció General de Política Lingüística) per a prosseguir el treball d'acord amb les recomanacions i assessorament del TERMCAT. Amb la incorporació a l'equip d'Eugeni Bonet, es procedí a buidar, d'entre les fonts reunides, les obres en llengües estrangeres que considerarem més bàsiques, competents i rigoroses. Després d'enllestir una primera redacció o captació de dades d'un miler d'entrades, es replantejà, però, la metodologia anterior, i es decidí deixar de banda la redacció de definicions per tal de concentrar esforços a aplegar el major nombre d'entrades en català, i de les seves equivalències en altres llengües, a partir de la consulta de nombrosos diccionaris, glossaris i llibres, i també de les anotacions i l'experiència de cada component de l'equip i d'alguns col·laboradors que participaren també en aquesta darrera fase: Jordi Artigas, Joan Quilis i Jordi Sangenís. Les diferents aportacions s'han acabat enguany de refondre en un únic fitxer informàtic a l'ordinador del TERMCAT, i n'han resultat prop de nou mil termes (dels quals més d'un miler disposen, a més, d'una primera definició).

En redactar aquesta comunicació, estem a punt d'enfrontar-nos a una nova fase, que consistirà a anar completant i afinant aquest esquelet, primer de tot, per mitjà d'una revisió conjunta de les entrades en català, a fi d'evitar repeticions innecessàries, d'efectuar una primera neteja dels termes i d'adjudicar a cada terme un codi, d'acord amb una estructura d'arbre de camp. I, a continuació, es tractarà d'anar omplint aquest esquelet amb les definicions d'aproximadament un 50 % del nombre previst d'entrades (és a dir, de quatre mil a cinc mil veus amb definicions) i a buidar tota mena de diccionaris i glossaris en diferents llengües.

Ens imposem, doncs, la fita d'arribar al terme de 1992 amb un treball ja força encarrilat i amb uns criteris del tot clars, per a la qual cosa escoltarem les recomanacions i suggeriments del TERMCAT, a més dels que es deriven de la mateixa dinàmica del nostre treball en equip. Podem preveure, en tot cas, que, per a enllestir del tot el treball, ens caldran encara dos anys més.

En la fase subsegüent, es tractaria d'anar completant l'altre 50 % de les entrades previstes, tant per part de l'actual equip i col·laboradors, com per l'ajut que pretenem demanar a d'altres experts i coneixedors en aspectes i camps molt concrets; així mateix, per tal de completar totes aquelles equivalències no resoltes abans i de revisar les ja aplegades, s'haurien de cercar també assessoraments a l'estranger. La fase final no serà pas la menys àrdua, ja que haurà de comprendre les tasques més de detall: remarcar i solucionar oblitats i dubtes, revisar i unificar el conjunt, contemplar eventualment la incorporació d'elements gràfics i taules, preparar l'edició de l'obra.

Per acabar, tornem al punt en què ens trobem a l'hora d'escriure aquesta comunicació: a punt d'acabar-nos al munt de fulls que rajaran de l'ordinador amb aquests milers de mots que hi hem anat introduint. S'hi afegiran, a més, les entrades ja existents a d'altres bases de dades del TERMCAT. Llavors, haurem d'establir, confirmar o revisar criteris per tal de solucionar coherentment i funcional tota una multiplicitat de petits problemes i dubtes que comporta el propòsit d'aquest *Diccionari català de cinema, televisió i vídeo*. Sobre això, però, ens hi podríem allargar molt, i ens limitarem a formular algunes consideracions:

- El vocabulari de l'àudio-visual és ple d'anglicismes i gal·licismes, i també de noms de marca que esdevenen termes genèrics i d'ús corrent, i es multipliquen, encara, per l'aparició sobtada i incessant de nous mots i expressions que es corresponen amb unes noves tecnologies i aplicacions. A més, amb l'acoblament de la informàtica i l'àudio-visual, es renova l'allau d'estrangerismes, neologismes i marques que cal destriar.

- Al marge de definir uns camps que ens ajudin a albirar possibles mancances, hem d'aplicar els criteris adients per a la inclusió o exclusió meditada de determinades sigles i abreviatures, marques i noms comercials, mots i expressions d'argot (per vulgaríssimes i errònies que puguin ser), manlleus i calcs lingüístics, neologismes i proposicions arriscades, especialment en els joves camps del vídeo i de la informàtica aplicada a la imatge cinètica.

- Així mateix, entre els diferents mitjans i tecnologies que el nostre projecte abasta, es fa cada cop més palès que molts termes passen d'un vocabulari a un altre, de manera que en les definicions s'hauran de reflectir les diferents accepcions o matisos que un mot pot prendre, o a l'inrevés, l'aplicació comuna que pot adquirir un mot que prové originàriament d'una tecnologia, d'un mitjà o d'un medi específics.

- Per acabar, recalquem que el nostre propòsit és fer un diccionari molt complet al màxim possible en els diferents camps i aspectes que pretenem abastar— i que, sense arribar a ser un diccionari enciclopèdic pròpiament dit, aporti, però, unes informacions suplementàries i esclaridores quan es faci escaient. Tot això, amb l'objectiu primordial que en resulti una eina de consulta que trobàvem a faltar, que sigui sobretot útil i actual, i no pas un museu portàtil de paraules, tot i que no hi mancaran tampoc els vocables que han passat a la Història (amb majúscula) dels mitjans, les arts i les indústries de l'àudio-visual.